

מוזות בעמק דברים בפתיחה / בשם האמנים / עידית לבבי גבאי 16.5.10

את מעשה האמנות אנחנו מתחילים בדרך כלל מנקיטת איזה שהוא מרחק. המאה העשרים לימדה אותנו שהרוח היא חופשית ואישית וזקוקה למרחב משלה. כך נוצרו הקוביות הלבנות (גלריות ומוזיאונים) שניתקו את האמנות הפלאסטית מטקסי החיים ויצרו לה סביבות חוויה ותוכן עצמאיות.

היוזמה וההזמנה של אוצרת התערוכה מיכל שכנאי יעקבי ושל מנהלת המוזיאון שרה אבידוב להציג במוזיאון לראשית ההתישבות בעמק – העמידה אתגר לכל אחד מאיתנו האמנים המציגים ובפרט לאלו שאיזה שהוא שורש בנפשם או בביוגרפיה שלהם נוגע בסיפורי העמק והמקום המסופרים במוזיאון.

כבת קיבוץ מרחביה, נכדתם של מאיר וסוניה לבבי, חלוצים ממיידי הקיבוץ, כל כלי וחפץ במוזיאון זה מדברים אלי. היפה שאני מוצאת בהם שאין הם כלי מלחמה אלא כלי עבודה, כלי אוכל, כסות ולבוש. מוזיאון זה על ריבוי הפרטים והחפצים הדוממים שנאספו בו ביד אוהבת, בא להזכיר לנו עד כמה השקיעו החלוצים במלאכת החיים בחפץ החיים.

בשבילנו האמנים הפלאסטיים – המוזיאון הזה, הוא 'טקסט פלאסטי' - צורני, חומרי, תוכני- כמעט מושלם. דומה שכל שנשאר זה לחתום עליו ולהעבירו לביאנלה בונציה. ועל כן הדרך להתחבר למקום כזה היא על דרך המדרש. אתה יכול לקרוא היטב את הטקסט הקיים ולחשוב איך להוסיף לו את התכנים ואת שאלות חייך - טקסט על טקסט - מפרש ודורש... והרי אנו לקראת תיקון ליל שבועות.. וזה בדיוק המקום והזמן המתאימים.

וכמה מלים על הפסל - תלמים - של מורי ורבי האמן יעקב דורצ'ין שנתרם על ידו למוזיאון לתצוגת קבע במעמד ובהקשר לתערוכה זו. שמייכל ספרה לי שהזמינה את דורצ'ין להשתתף ולהציג בתערוכה... אמרתי בליבי.. וואו.. זה הולך להיות מעניין. איך יתחבר פה... איך יוסיף ברזל לברזל, צורה לצורות. איך יפריד, יוסיף ויחבר ל'אוצר המלים' הזה את העורך הפואטי - את שירת האדם.

והוא הצליח... הפסל שנחנך פה היום נצרף בידו וברוחו של רב אמן שיש לו את חכמת היד, העין והלב. הוא חדור מידות, הקשבה, ואהבה למקום.

כשראיתי לראשונה את הפסל לפני כמה ימים... מזכרתי בסיפורו המופלא של קונסטנטין ברנקוויץ אמן חשוב ומשפיע, בן איכרים יליד רומניה, שחי ויצר בפריס בעשורים הראשונים של המאה העשרים. עליו מסופר שהלך ברגל מכפר הולדתו ברומניה לפריס בכדי ללמוד אמנות. בערוב ימיו חזר ברנקוויץ לכיכר השחתי, היא כיכר השוק בכפר הולדתו בטרגו זיו בצפון רומניה, ומציב בה את פסלו הנודע והחשוב 'העמוד האין סופי'. שהוא חלקו הנישא של פרוייקט- ציר חוצה עיר- הכולל גם את פסליו; שולחן השתיקה ושער האהבה. ומאז כל הרוצה לראות פסל זה יוצא מן העיר ונוסע שעות רבות אל הכפר...

גם אם ברנקוויץ עשוי להדהד פה ברקע... הרי שפסלו של דורצ'ין- תלמים - הולך ומכוון ע"פ הרגשתי, לכיוון אחר... תנועת התלמים שנזדקפו הרוחשת בפסל, אינה שולחת וזורקת את מבטינו אל החלל הלא נודע, האין סופי... אלא היא עולה ויורדת... מפעילה ומחוללת מקום - חלל פנימי, אנושי, גופני ופגיע, הזקוק להגנה ולשמירה ולא לחשיפה בוטה לעין השמש. זוהי אמירה רלוונטית לחיינו ומחווה חזקה ומרגשת למקום.

מוזות בעמק_ האם כוחות היצירה וההתחדשות אכן חוזרים לעמק?
ואולי הם היו פה תמיד....
ראו המחווה ליצירתו של אברהם תלמי (בוז'יק) ז"ל בתערוכה.

סבינו וסבותינו החלוצים והחלוצות תפסו עצמם כמחדשים, כיוצרים, כמנהיגים וכמובילי חברה ותרבות. האם יתכן שבישראל 2010 תתעורר מחדש בעמק מנהיגות תרבותית רוחנית שתוביל ותשפיע על החברה בישראל באופן ברור... נראה לי שזהו אתגר שעוד מחכה לנו או לצעירים שבינינו.

אני מקווה שבעצם מעשה היצירה והחיבור הבינדורי שנעשה פה... בתנועה שבין הפשט והדרש... יתעורר העניין במקום, יתרחב העיון בתכניו וכמו המוץ מהתבן נדע לברור את ערכי האדם המוצגים בו.

חג שמח .